

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА "АЙБАБІН ПРОТИ УКРАЇНИ"

(Заява № 23194/02)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

18 грудня 2008 року

ОСТАТОЧНЕ

18/03/2009

*Рішення у справі набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44
Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.*

У справі «Айбабін проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Райт Маруст (Rait Maruste), *Голова*,

п. Володимир Буткевич (Volodymyr Butkevych),

пані Рената Ягер (Renate Jaeger),

п. Марк Віллігер (Mark Villiger),

пані Ізабель Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefevre),

пані Миряна Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska),

пані Здравка Калайджієва (Zdravka Kalaydjieva), *судді*,

та пані К. Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,

після обговорення за зачиненими дверима 25 листопада 2008 року, виносить таке рішення, що було прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявою (№ 23194/02), поданою проти України до Суду 3 травня 2002 року громадянином України п. Дмитром Олександровичем Айбабіним (далі — заявник) відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).

2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Ю. Зайцевим.

3. 18 вересня 2006 року Суд оголосив заяву частково прийнятною та вирішив направити скаргу на тривалість провадження Уряду. Було також вирішено розглядати питання щодо прийнятності та суті решти заяви одночасно (пункт 3 статті 29 Конвенції).

ЩОДО ФАКТІВ

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник, Дмитро Олександрович Айбабін, народився у 1970 році і на даний час відбуває покарання у виправно-трудоцій колонії посиленого режиму м. Жовті Води, Україна.

5. 8 червня 1997 року заявником було скоєно вбивство пана Р. та пана Ш. і нанесено тяжкі тілесні ушкодження пану С. та пану Ш. після сварки у барі з компанією молоді. Заявник отримав легкі тілесні ушкодження. Заявник стверджував, що він чинив опір вищезгаданим особам, тримаючи ніж, після сварки у барі, оскільки на нього та на його подругу пані М. був скоєний напад.

6. 8 червня 1997 року заявника було заарештовано за підозрою в скоєнні вбивства при обтяжуючих обставинах. Він підозрювався у скоєнні вбивства пана Р. та пана Ш. і нанесенні тяжких тілесних ушкоджень пану С. та пану Ш.

7. 11 червня 1997 року заявнику було пред'явлено обвинувачення у скоєнні вбивства двох осіб при обтяжуючих обставинах. У той же день прокурором було винесено постанову про обрання запобіжного заходу щодо заявника у вигляді взяття під варту.

8. 1 серпня 1997 року прокурором було продовжено строк тримання під вартою заявника та строк попереднього слідства до трьох місяців.

9. 1 вересня 1997 року обвинувачення проти заявника було змінено: йому було пред'явлено обвинувачення у перевищенні меж необхідної оборони, які призвели до вбивства двох осіб, та заподіянні тяжких тілесних ушкоджень двом іншим.

10. 3 жовтня 1997 року попереднє слідство було завершено, і справу було передано до Київського районного суду міста Харкова.

11. 3 листопада 1997 року справу було передано з Київського районного суду міста Харкова до Комінтернівського районного суду міста Харкова для розгляду по суті.

12. 11 червня 1999 року суддя Комінтернівського районного суду міста Харкова повернув справу до прокуратури Київського району міста Харкова для додаткового розслідування. Суд зобов'язав слідчі органи знайти всіх свідків у справі та допитати їх, провести очну ставку між ними, знайти осіб, які брали участь у сварці та нанесли легкі тілесні ушкодження заявнику та пані М. Суд також зобов'язав відтворити події та, в разі необхідності, провести додаткову судово-медичну експертизу, якщо в ній буде

необхідність. Суд також зобов'язав перевірити, чи повинні бути перекваліфіковані обвинувачення проти заявника за статтею 93 Кримінального кодексу.

13. 30 серпня 1999 року слідство у справі було відновлено.

14. 28 вересня 1999 року заявнику було пред'явлено обвинувачення у перевищенні меж необхідної оборони, які призвели до вбивства двох осіб, та заподіянні тяжких тілесних ушкоджень двом іншим.

15. 1 листопада 1999 року справу було направлено до Комінтернівського районного суду міста Харкова.

16. 26 листопада 1999 року суддя Комінтернівського районного суду міста Харкова повернув справу до прокуратури Київського району міста Харкова для додаткового слідства. Суд наказав провести відтворення подій, а потім, в разі необхідності,— судово-медичну експертизу.

17. 7 квітня 2000 року слідство у справі було відновлено.

18. 6 травня 2000 року заявнику було знову пред'явлено обвинувачення у перевищенні меж необхідної оборони, які призвели до вбивства двох осіб, та заподіянні тяжких тілесних ушкоджень двом іншим.

19. 6 травня 2000 року справа була направлена до Комінтернівського районного суду міста Харкова.

20. 18 травня 2000 року суддя Комінтернівського районного суду міста Харкова повернув справу на додаткове слідство на тій підставі, що слідчі органи не виконали вимоги, що містилися в постанові від 26 листопада 1999 року.

21. 30 травня 2000 року слідство по справі було відновлено.

22. В той же день прокурор міста Харкова встановив строк для додаткового слідства до 30 червня 2000 року та продовжив строк тримання під вартою заявникові до тієї ж дати.

23. 7 червня 2000 року слідчий Харківської міської прокуратури порушив щодо заявника кримінальну справу за обвинуваченням у вчиненні умисного вбивства двох осіб та у вчиненні замахів на умисне вбивство двох осіб.

24. 20 червня 2000 року той же слідчий перекваліфікував обвинувачення щодо заявника та порушив кримінальну справу проти нього за умисним вбивством двох осіб, що виконували громадський обов'язок щодо запобігання злочину, та замахами на умисне вбивство двох осіб, що виконували обов'язок щодо запобігання злочину.

25. 20 червня 2000 року той же слідчий порушив кримінальну справу щодо заявника як особливо злісне хуліганство.

26. В той же день вищевказані кримінальні провадження щодо заявника були об'єднані.

27. 29 червня 2000 року заявнику було пред'явлено обвинувачення у вищевказаних злочинах.

28. У той же день досудове слідство було завершено.

29. 3 серпня 2000 року заявник ознайомився зі справою.

30. 4 серпня 2000 року обвинувальний висновок було затверджено, і справу було передано в апеляційний суд міста Харкова.

31. 17 травня 2001 року апеляційним судом м. Харкова було встановлено, що заявником було вчинено умисне вбивство пана Р. та пана Ш. і вчинено замах на умисне вбивство пана С. та пана Ш. після сварки в барі. Таким чином, суд визнав винним заявника у вчиненні умисного вбивства двох осіб та замахів на умисне вбивство двох осіб і призначив йому покарання у вигляді п'ятнадцяти років позбавлення волі.

32. 18 грудня 2001 року Верховний Суд залишив рішення без змін.

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

33. Заявник скаржився на те, що тривалість провадження була несумісною з вимогою «розумного строку», передбаченого пунктом 1 статті 6 Конвенції, у відповідній частині якого зазначається наступне:

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом, ..., який ...

встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення».

34. Уряд оскаржив це твердження.

35. Заявника було заарештовано 8 червня 1997 року. Період, який береться до уваги, починається тільки з 11 вересня 1997 року, коли Україна визнала право на подачу індивідуальних заяв до Суду. Однак при оцінці розумності строку, що минув після цієї дати, необхідно враховувати стан провадження у той час.

36. Період, що розглядається, закінчився 18 грудня 2001 року. Таким чином, він охоплював чотири роки і три місяці, коли тривали слідство та розгляд справи судами двох інстанцій.

А. Щодо прийнятності

37. Суд зазначає, що ця скарга не є очевидно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Також Суд зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Отже, Суд оголошує її прийнятною.

В. Щодо суті

38. Уряд стверджував, що кримінальна справа заявника була складною. Зокрема, він констатував, що національний суд мав докладно розглянути заяви заявника, що він діяв у порядку самооборони. Відповідно до тверджень Уряду заявник був відповідальним за деякі затримки, зокрема, пов'язані із витребуванням даних експертиз та поданням клопотань. Уряд стверджував, що свідки і потерпілі також спричинили затримки у провадженні.

39. Заявник не погодився.

40. Суд повторює, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися з урахуванням обставин справи і з урахуванням наступних критеріїв: складність справи, поведінка заявника та відповідних органів (див., серед інших джерел, *«Пелісьє та Сассі проти Франції» (Pelissier and Sassi v. France)* [GC], № 25444/94, п. 67, ECHR 1999-II). Важливість спору для заявника має також бути взято до розгляду. В цьому контексті Суд нагадує, що той факт, що протягом періоду, який був розглянутий, заявник тримався під вартою, вимагає особливої сумлінності з боку органів влади і судів, які займаються справою у відправленні правосуддя якнайшвидше (див. *«Абдоелла проти Нідерландів»*, *Abdoella v. the Netherlands*, від 25 листопада 1992 року, п. 24, Series A № 248-A).

41. З огляду на складність справи, Суд зазначає, що здійснення провадження стосувалось одного епізоду, який включав умисне вбивство двох осіб та замах на вбивство двох осіб, необхідність допиту п'ятнадцяти свідків, проведення кількох простих судово-медичних експертиз та відтворення подій. Заявник був єдиним обвинуваченим у цій справі. Тому не можна сказати, що провадження було настільки складним, щоб виправдати його тривалість.

42. Що стосується поведінки сторін, то Суд доходить висновку, що основна затримка була спричинена поверненнями справи з Київського районного суду м. Харкова до Комінтернівського районного суду м. Харкова для розгляду по суті, а також повторними поверненнями справи на додаткове розслідування (див. вище пп. 11, 12, 16, 20). Суд повторює, що повторний перегляд справ в рамках одного провадження може вказувати на серйозні недоліки у національній судовій системі (див. справу *«Версичевська проти Польщі» (Wierciszewska v. Poland)*, № 41431/98, п. 46, від 25 листопада 2003 року). Хоча Суд раніше відхилив декілька справ щодо повторного повернення, зауваживши, що судова влада діяла належним чином при вирішенні складної справи (див. Справу *«Журба проти України» (Zhurba v. Ukraine)* (dec), № 11215/03, 19 червня 2007 року, та *«Беспалов проти України» (Bespalov v. Ukraine)* (dec), № 11484/05, 15 січня 2008 року), він не вбачає такого виправдання для неодноразового повернення у цій справі.

43. Беручи до уваги наявну інформацію та прецедентне право з даного питання, Суд вважає, що в даній справі тривалість провадження була надмірною та не відповідає вимозі «розумного строку».

44. Таким чином, мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

II. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

45. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

А. Шкода

46. Заявник вимагав 11 365 гривень (приблизно 1557 євро) та нову квартиру як відшкодування матеріальної шкоди. Він також вимагав 700 000 євро моральної шкоди.

47. Уряд оскаржив ці вимоги.

48. Суд не вбачає будь-якого причинно-наслідкового зв'язку між встановленим порушенням та заявленою матеріальною шкодою, і тому він відхиляє цю вимогу. З іншого боку, Суд вважає, що заявник мав би зазнати моральної шкоди. Вирішуючи на засадах справедливості, він присуджує йому 800 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові витрати

49. Заявник також вимагав 274,10 гривень (приблизно 40 євро) судових витрат.

50. Уряд погодився виплатити заявнику 209,86 гривень.

51. Відповідно до прецедентної практики Суду заявник може отримати відшкодування судових витрат, якщо доведено, що вони були дійсно понесені, були необхідними та розумними щодо розміру.

52. В даній справі, беручи до уваги інформацію, що є у нього, та вищезазначені критерії, Суд вважає розумним присудити заявнику 40 євро судових витрат.

С. Пеня

53. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* решту заяви прийнятною.

2. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

3. *Постановляє*, що:

(а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявнику 800 (вісімсот) євро відшкодування моральної шкоди та 40 (сорок) євро судових витрат. Ця сума має бути конвертована у національну валюту держави-відповідача на день здійснення платежу плюс будь-який податок, який може бути стягнуто з цих сум;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти.

4. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено у письмовій формі 18 грудня 2008 року згідно з пунктами 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
Секретар

Райт МАРУСТ
Голова